

Door de ogen van Goebbels

Workshop door
Arnoud Aardema

De nascholing geschiedenis in Nijmegen in september van dit jaar draaide om de historische context *Duitsland 1871-1945*. Arnoud Aardema verzorgde een workshop met dagboekfragmenten van Joseph Goebbels over herkenbare gebeurtenissen uit het nazi-tijdperk.

Joseph Goebbels heeft van 1923 tot en met 1945 dagboeken bijgehouden waarin hij niet alleen de gebeurtenissen in Duitsland beschreef, maar ook zijn gevoelens en ideeën daarover. Al in de jaren dertig publiceerde hij delen ervan in het Duits en Engels. De originele dagboeken liet hij bewaren in de Rijkskanselarij; een kopie ervan op glasplaten werd in 1944 begraven in de buurt van Potsdam. Deze kopie werd in 1992 in haar geheel teruggevonden in Russische archieven en is inmiddels in 32 delen uitgegeven.

In de workshop werd een les gepresenteerd en besproken die leerlingen inzicht moet geven in de chronologie van het Derde Rijk, in de begrippen die daarbij horen en in de betrouwbaarheid van dagboeken als historische bronnen, of in de discussie over dat laatste, die weer is opgelaaid met het verschijnen van het boek *Wij weten niets van hun lot* van Bart van der Boom.

De les is bedoeld voor (voor-)examenklassen havo en vwo waar de historische context *Duitsland* al is behandeld. Zo wordt de stof op een zinvolle manier herhaald en worden de voor het examen noodzakelijke vaardigheden geoefend. Leerlingen werken in groepjes aan de pittige, maar uitdagende opdracht. Het materiaal bij de les bestaat uit een tijdbalk op A3-formaat, waarop kaartjes in verschillende kleuren kunnen worden gelegd: bovenaan de begrippen, daaronder de gebeurtenissen, verder aangevuld met fragmenten uit Goebbels' dagboeken waarin die gebeurtenissen zijn te herkennen. Voor havo zijn in de tijdbalk twee extra bronfragmenten ingevuld, wat het gemakkelijker maakt de opdracht binnen de tijd

Nicole van der Steen is redacteur van Kleio.

af te krijgen. Door middel van vragenbladen op havo- en vwo-niveau (eventueel als huiswerk mee te geven) worden de verbinding tussen de verschillende onderdelen van de tijdbalk en het vaardig omgaan met de bronnen gewaarborgd. De opdracht wordt na elke ronde kort besproken en nog even nabesproken. Hierin kan de vraag aan de orde komen wat nu duidelijk is geworden over Goebbels als persoon, vooral omdat hij vaak meer emotioneel dan inhoudelijk op de gebeurtenissen reageerde. Hoe betrouwbaar is een dagboek voor dit doel? Complicerend is dat Goebbels zijn dagboeken bewust voor het nageslacht bestemde. De workshop werd ingeleid met authentieke foto's en filmbeelden van nazi-Duitsland, waaronder de beroemde toespraak van Goebbels over *der totalen Krieg*. Er is een dvd verkrijgbaar, gebaseerd op delen van Goebbels' dagboeken, die voor dit doel in de les te gebruiken is. De dagboekfragmenten zelf zijn in verschillende uitgaven verschenen. ■

Hitler en Goebbels maken een ommetje bij de Berghof, 12 april 1943.

Literatuur

- *Die Tagebücher von Joseph Goebbels: sämtliche Fragmente 1923-1945* (Saur; München; 1993-2008). Wetenschappelijke editie, 32 delen.
- Peter Longerich, *Goebbels, een biografie*, 2012, Bezige Bij; Amsterdam.
- Willem Melching en Marcel Stuivenga, *Joseph Goebbels, Hitlers Spindoctor. Een selectie uit de dagboeken 1933-1945*, 2011, Bert Bakker; Amsterdam.

De les van Arnoud Aardema over de dagboekfragmenten van Joseph Goebbels is te vinden op de Kleio-website: www.vgnkleio.nl/kleio.

